

Бојан М. Милисављевић

Правни факултет, Универзитет у Београду

ОДГОВОРНОСТ МЕЂУНАРОДНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА СА ОСВРТОМ НА ЗАХТЕВЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Сажетак

Рад анализира правила о одговорности међународних организација као једно од најкомплекснијих питања међународног права. Анализа обухвата тумачење Нацрта правила о одговорности међународних организација усвојеног од стране Комисије за међународно право, али и праксу Међународног суда правде која нуди конкретна решења за бројна спорна питања. Указује се на аналогна решења у погледу правила о одговорности држава, која имају сигурније утемељење у међународном праву, али и неопходност што брже изградње механизма на међународном плану за реализацију одговорности међународних организација које у садашњем систему немају *locus standi* пред Међународним судом правде. Нарочита пажња посвећена је захтевима Републике Србије у погледу одговорности Уједињених нација и НАТО савеза у случају интервенције на СРЈ, према актуелним правилима о одговорности која постоје на нивоу општег обичајног међународног права, али и одредбама Нацрта правила о одговорности међународних организација из 2011. године.

Кључне речи: одговорност међународних организација, Комисија за међународно право, Међународни суд правде, интервенција НАТО-а на СРЈ

1. РАЗВОЈ ПРАВИЛА О ОДГОВОРНОСТИ У МЕЂУНАРОДНОМ ПРАВУ СА ОСВРТОМ НА МЕЂУНАРОДНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ

Питање одговорности међународних организација спада у групу најкомплекснијих питања модерног међународног права. Одговорност је генерално проблематично питање ако се узме у обзир специфична правна природа међународног права. Када се ради о одговорности држава она почива на богатој пракси Међународног суда правде, као и на правилима која постоје у Нацрту правила о противправним актима држава.¹⁾ Ова правила имају статус обичајног права.²⁾ Потешкоће које се јављају у вези одговорности произлазе и из чињенице да у међународном праву нема обавезног судства, па је примена секундарних правила о одговорности и тиме отежана. Овај рад анализира правила о одговорности међународних организација, са посебним освртом на положај Републике Србије која се неколико пута нашла као оштећени субјект због деловања међународних организација. Као један од скоријих и очигледних примера била је НАТО интервенција поводом које је покушана заштита пред Међународним судом правде.

У овом раду покушаћу да покажем како је питање одговорности међународних организација неопходно у међународном праву због активности које оне предузимају. Такође, због неких општих принципа на којима почива одговорност међународних организација питање одговорности међународних организација има се схватити као последица деловања обичајних правних правила.³⁾ Још је у поступцима пред Сталним међународним судом правде установљено да прекршај сваке међународне обавезе доводи до настанка обавезе на надокнаду штете.⁴⁾ Када дође до повреде норме међународног права долази до успостављања новог

- 1) ILC, Draft Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, with Commentaries Yearbook of the ILC (2001), Vol. II, Part 2, at 31, para. 1.
- 2) Видети: Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, (Bosnia and Herzegovina v. Serbia and Montenegro, Judgment of 26 February 2007, ICJ Reports 2007, str. 43.
- 3) Видети ставове: Claudia Annacker, „Part Two of the ILC’s Draft Articles on Stare Responsibility“, 37 *German Yearbook of International Law*, 1994, Helmut Aust, “Through the Prism of Diversity: the Articles on Stare Responsibility in the Light of the ILC Fragmentation Report” 49, *German Yearbook of International Law*, 2006, James Crawford, „*The ILC Articles on State Responsibility*“, Cambridge, 2002, James Crawford, “Revising the Draft Articles on Stare Responsibility” 10 *The European Journal of International Law*, 1999.
- 4) Factory at Chorzów, Jurisdiction, Judgment No. 8, 1927, P.C.I.J., Series A, No. 9, p. 21.

правног односа између штетника и оштећеног, а то је обавеза надокнаде штете. Ово правило је потврђено у неколико случајева пред Сталним међународним судом правде: у Случају Фосфата у Мароку где је Суд закључио да се повредом норме успоставља нови правни однос између две државе – потреба одговорности за повреду норме.⁵⁾ Касније је овај суд као и његов сукцесор потврдио ово правило у већем броју случајева.⁶⁾ На овај начин правила међународног права о одговорности постају потврђена у пракси, али у основи она почивају на основној идеји правде која је иманентна сваком правном систему „да је свако ко својом грешком другоме неправично нанесе штету, дужан је исту надокнадити.“⁷⁾ Тако је још Роберто Аго закључио: „...начела која постоје у погледу одговорности држава за међународне противправне акте, успостављају јасну разлику између њих и правила којима се успостављају обавезе држава по међународном праву, повредом којих може доћи до међународне одговорности. Ова друга правила одређују када је прекршена међународна обавеза и какве су последица такве повреде.“⁸⁾

Питање одговорности међународних организација може да се постави на неколико нивоа. Постоји одговорност организација на међународном плану и том одговорношћу ће се овај рад бавити. Са друге стране постоји потенцијална одговорност међународних организација пред унутрашњим органима држава, тада се за већину активности признаје имунитет аналоган јурисдикциом имунитету државе. На крају постоји одговорност међународних организација у приватно-правном својству у смислу одговорности према својим службеницима, тада је организација одговорна и постоје развијени форуми за решавање таквих спорова.⁹⁾

5) Phosphates in Morocco, Judgment, 1938, P.C.I.J., Series A/B, No. 74, p. 10, at p. 28. Видети и S.S. “Wimbledon”, 1923, P.C.I.J., Series A, No. 1, p. 15, at p. 30; Factory at Chorzów, Jurisdiction, Judgment No. 8, 1927, P.C.I.J., Series A, No. 9, p. 21; and *ibid.*, Merits, Judgment No. 13, 1928, P.C.I.J., Series A, No. 17, p. 29.

6) Corfu Channel, Merits, Judgment, I.C.J. Reports 1949, p. 4, at p. 23, Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America), Merits, Judgment, I.C.J. Reports 1986, p. 14, at p. 142, para. 283, and p. 149, para. 292, Gabčíkovo-Nagymaros Project, at p. 38, para. 47, Reparation for Injuries Suffered in the Service of the United Nations, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 1949, p. 174, at p. 184, Interpretation of Peace Treaties with Bulgaria, Hungary and Romania, Second Phase, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 1950, p. 221.

7) Луј ле Фир, *Међународно јавно право*, Издавачка књижарница Геце Кона, Београд, 1934, стр. 428.

8) Yearbook of the International Law Commission, 1970, vol. II, p. 306, document A/8010/Rev.I, para. 66 (c).

9) Најразвијенији је систем заштите права запослених у Уједињеним нацијама.

Ако су ова правила установљена још пре готово стотину година, како онда објаснити немогућност одговорности међународних организација када предузимају најразличитије активности, почев од управљања територијама, преко примене принудних мера па све до техничких активности? Са друге стране одговорност је последица субјективитета који имају међународне организације. Уколико могу да буду носиоци правила међународног права, уколико имају права онда би морале да имају и обавезе. Проблем је што према Статуту Међународног суда правде оне немају парничну способност, него изузетно могу да затраже саветодавно мишљење. Оваква ситуација је настала јер је Статут Суда усвојен још 1921. године када међународне организације ни близу нису имале овакве надлежности као што данас поседују. Данас међународне организације делују у оквиру међународног поретка који поседује сопствена правила и према којима делују и организације. Међународне организације делују у складу са уговором о оснивању, према уговорима које закључују, као и према правилима општег међународног права.¹⁰⁾ У овом раду ће се управо доказивати да би одговорност међународних организација произлазила управо из општих правила међународног права, а посебно би се указало на деловање Уједињених нација и НАТО савеза у случају интервенције на СРЈ 1999. године.

2. ПРОПИСИ ПРЕМА НАЦРТУ ПРАВИЛА О ОДГОВОРНОСТИ МЕЂУНАРОДНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА

По угледу на поменути нацрт правила о одговорности држава за противправне акте, Комисија за међународно право усвојила је Нацрт правила о одговорности међународних организација и упутила их Генералној скупштини Уједињених нација.¹¹⁾ Рад на кодификацији правила о одговорности међународних организација започео је још 2000. године.¹²⁾ После осам извештаја специјалног известиоца и добијених коментара од стране држава и међународних организација усвојен је Нацрт правила о одговорности међународних организација децембра 2011. године.

10) Kristina Daugirdas, „Reputation and the Responsibility of International Organizations“, *The European Journal of International Law*, Vol. 25 no. 4, стр. 994.

11) Draft articles on the responsibility of international organizations, Yearbook of the International Law Commission, 2011, vol. II, Part Two.

12) За специјалног известиоца одређен је Giorgio Gaja 2002. године.

Питање одговорности међународних организација повезано је са питањем њиховог субјективитета. Тако је у Саветодавном мишљењу о тумачењу уговора закључено да међународне организације као субјекти међународног права јесу везане обавезама које извиру из општих правила међународног права, њихових конститутивних инструмената или међународних уговора чије су чланице.¹³⁾ Поред праксе Међународног суда правде, питање постојања субјективитета међународних организација је дефинитивно решено усвајањем Конвенције о праву уговора између држава и међународних организација или између међународних организација.¹⁴⁾ Уговорна способност међународних организација није неограничена него је одређена функцијама и циљевима саме организације, али и одлукама и постојећом праксом саме организације.¹⁵⁾ Овде се дакле прихвата теорија о имплицитним овлашћењима организације, која указује да оне могу да делују у смислу циљева и начела на којима почивају.¹⁶⁾

Већ на самом почетку нацрта потврђено је обичајно правило да сваки противправни акт међународне организације за последицу има одговорност те организације.¹⁷⁾ Проблем који постоји у вези међународних организација јесте непостојање *locus standi* пред Међународним судом правде.

Према већ усвојеном нацрту правила о одговорности међународних организација предвиђени су минимални услови за успостављање одговорности у виду приписивости и повреде одредаба међународног права (једнако као код нацрта о одговорности држава).¹⁸⁾ Ови елементи морају бити кумулативно заступљени. Посебан проблем поводом међународних организација јесте приписивост, то јест које се све радње могу приписати међународној организацији, будући да у пракси често државе предузимају мере у име и за рачун међународне организације. За правила и стандарде у доказивању у вези приписивости могла би се пу-

13) Interpretation of the Agreement of 25 March 1951 between the WHO and Egypt, Advisory Opinion, ICJ, 1980.

14) A/CONF. 129/15.

15) Legality of the Use by a State of Nuclear Weapons in Armed Conflict, Advisory Opinion, ICJ, 1996.

16) Gudrun Zagel, "Agreements Between the European Community and One or More Member States or International Organizations: A Commentary on Art. 300 TEC", *Law of the European Union*, 2005, str. 11 – 13. Internet, https://www.researchgate.net/publication/228175891_Agreements_Between_the_European_Community_and_One_or_More_Member_States_or_International_Organizations_A_Commentary_on_Art_300_TEC.

17) Члан 3. Нацрта.

18) Члан 4. Нацрта.

тем аналогиче применити она која су успостављена у односу на државе.¹⁹⁾ Нема спора да би организацији морао да се директно припише сваки акт који предузме њен орган без обзира на позицију у хијерархији власти унутар организације. Правила организације меродавна су код утврђивања надлежности њених органа и представника организације.²⁰⁾ Правила о приписивости у међународном праву изграђивана су кроз праксу, пре свих Међународног суда правде, али по угледу на модел о мандату који се даје за обављање одређеног посла у унутрашњем праву. Свака активност лица коме је поверен мадат се приписује принципалу, у овом случају међународној организацији, али се захтева постојање ефективне, нормативне и институционалне контроле.²¹⁾ Овде би се могла успоставити паралела са тестом ефективитета који је успостављен у случају Никарагва против САД, а који је примењен у случају спора Босне и Херцеговине и СРЈ око повреде Конвенције о спречавању и кажњавању злочина геноцида. У случају Никарагва против САД је утврђено да је неопходно да се утврди да су нека лица деловала под контролом САД-а, као и да је постојала стална веза у погледу финансијских средстава да би такве радње могле бити приписиване овој држави.²²⁾ Дакле није довољна сумња у подршку неке државе, већ је неопходно да се ради о доказаној подршци и умешаности која је планирана и координисана од стране једне државе. Оваква правила важила би и у контексту међународних организација.

19) За детаљнију анализу видети: Alan E. Boyle, „State Responsibility and International Liability for Injurious Consequences of Acts not Prohibited by International Law: A Necessary Distinction?“, *International and Comparative Law Quarterly*, Vol. 39, 1/1990, 1–26, James Crawford, *The International Law Commission's Articles on State Responsibility*, Cambridge University Press, 2002, Dupuy Pierre-Marie, „The International Law of States Responsibility: Revolution or Evolution“, *Michigan Journal of International Law*, 1989-1990, Francisco Garcia-Amador, „State Responsibility in the Light of the New Trends of International Law“, *American Journal of International Law*, Vol. 49, 3/1955, Joseph G. Starke, „Imputability in International Delinquencies“, *British Journal of International Law*, 19/1938, Jan Arno Hessbruegge, „The Historical Development of the Doctrines of Attribution and Due Diligence in International Law“, *N.Y.U. J. Int'l. L. & Pol.* 2003-2004, Przetacznik Franciszek, „The International Responsibility of United States for the Unauthorized Acts of their Organs“, *1 Sri Lanka J. Int'l L.* 151 1989, Бојан Милисављевић, „Приписивост као услов одговорности државе у међународном праву“, *Анали Правног факултета Универзитета у Београду*, број 2 из 2012, стр. 185–207.

20) Члан 6. Нацрта.

21) За детаљнију анализу видети: James Fry, *Attribution of Responsibility*, SHARES Research Paper, 2014.

22) ICJ Reports, Case Concerning The Military and Paramilitary Activities in and Against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America), (Merits), 1986, 14, 64-65.

Поводом предузимања мировних мисија Уједињених нација државе чланице препуштају своје војне контингенте организацији²³⁾ и тада се може поставити питање приписивости аката и одговорности организације. Уобичајено је да се у овој ситуацији организација не ослобађа одговорности уколико она врши ефективну контролу над поступцима мировне мисије.²⁴⁾ Као пример да су Уједињене нације одбиле да прихвате одговорност због одсуства постојања ефективне контроле над актима националних контингената може се навести пример поступања дела мировне мисије у Сомалији (УНСОМ 2), када се деловали изван команде Уједињених нација.²⁵⁾ Дакле може се закључити да не постоји увек одговорност Уједињених нација над свим активностима у мировним мисијама, већ је то ограничено постојањем контроле у погледу сваке конкретне акције. Овде се мора имати у виду резерва да уколико је мировна мисија основана као помоћни орган Уједињених нација важи правило да онда организација одговара за сваки акт те организације.²⁶⁾ Оваква правила примењена су пред Европским судом за људска права у случајевима Behrami и Saramati.²⁷⁾ Према пракси националних судова делује да се прихвата и могућност вишеструког приписивања, дакле приписивања и међународној организацији и држави, и да једна другу не искључује. Тако је окружни суд Холандије у једном случају установио да више субјеката може имати контролу над мировним снагама уколико врше ефективну контролу, у конкретном случају радило се о Холандији и Уједињеним снагама поводом повлачења трупа око Сребренице.²⁸⁾ Када се ради о деловању органа и овлашћених лица организације која представљају деловање *ultra vires* онда се увек успоставља одговорност организације аналогно са правилима која се примењују за државе.²⁹⁾

23) Видети: Бојан Милисављевић, *Нове мировне мисије Организације Уједињених нација*, Правни факултет, Београд, 2007.

24) Члан 7. Нацрта предвиђа: „Поступање органа државе или органа представника међународне организације који је стављен на располагање другој међународној организацији сматраће се, према међународном праву, актом организације којој је позајмљен уколико она врши ефективну контролу над таквим поступањем.“

25) S/1994/653, paras. 243 – 244.

26) Члан 6. Нацрта правила.

27) Agim Behrami and Bekir Behrami v France, App, No 71412/01, Ruzhdi Sarmati v. France, Germany and Norway, App No. 78166/01, Grand Chamber Decision As to The Admissibility, 2007.

28) Mustafic – Mujic v the State of the Netherlands, no. 200.020.173/01, judgment Supreme Court of the Netherlands 2013, par. 5.9.

29) Видети члан 8 Нацрта: „Акт органа или представника међународне организације сматраће се актом те организације према правилима међународног права уколико орган

И поред правних правила која су се нашла у Нацрту правила о одговорности међународних организација постоји велики проблем у погледу недостатка форума, то јест тела које би било надлежно да разматра тужбе држава против организација и доноси одлуке. Као што је наведено Међународни суд правде нема такве надлежности, а у ситуацијама у којима је имао могућност да суди државама за акте које су организације предузеле овај суд се прогласио ненадлежним, што ће се видети у наставку овог рада. Чак и уколико би се утврдила одговорност саме организације за повреду неке норме међународног права према некој држави поставља се питање надокнаде штете која би се поново прелила на државе чланице. Комисија за међународно право је истакла да постоји велика потреба за установљењем механизма у погледу одговорности међународних организација.³⁰⁾ Као један од могућих модела за превазилажење овог проблема може се навести став Удружења за међународно право где се сугерише да приликом закључења уговора са међународним организацијама треба инсистирати на увођењу клаузуле о арбитражном решавању спорова.³¹⁾ Оваква решења нажалост нису примењива у великом броју случајева када се ради о потреби поштовања општих правила међународног права, а поводом којих се и појављује највећа потреба за решавањем проблема и последица услед активности међународних организација.

3. ОДГОВОРНОСТ МЕЂУНАРОДНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА У СЛУЧАЈУ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ НАТО НА СРЈ

Интервенција НАТО предузета је без ауторизације Савета безбедности Уједињених нација, па је према правилима међународног права она илегална. Питање употребе силе у међународном праву је регулисано Повељом и трпи изузетке само у случају индивидуалне и колективне самоодбране.³²⁾ Будући да је Повеља Уједињених нација највиши првни акт у међународној заједни-

или представник поступа у том својству и у оквиру укупних функција организације, чак иако поступањем прекорачи овлашћења тог органа или представника или поступи супротно упутствима.“

30) ILC Report, A/57/10, 2002.

31) Видети: Финални извештај Удружења за међународно право, 2004.

32) Видети члан 51 Повеље Уједињених нација.

ци³³⁾ онда нема дилеме да је свако супротно поступање, као у случају НАТО интервенције, заправо илегално и може се назвати агресијом јер је у супротности са когентим правилом.³⁴⁾ Пошто је јасно да је НАТО предузео акцију супротно слову Повеље то је давало правни основ да СРЈ покрене неке мере у циљу утврђивања одговорности. Обзиром да је НАТО међународна организација она није могла бити тужена пред Међународним судом правде па је СРЈ поднела тужбе против неких држава НАТО-а које су учествовале у овим операцијама. Поред одговорности НАТО-а може се поставити и питање одговорности Уједињених нација због недостатка адекватне реакције када је постојала дужност да делују, то јест због пропуштања да реагује,³⁵⁾ али и потенцијална одговорност после успостављања мисије на Косову и Метохији у складу са Резолуцијом Савета безбедности 1244. Правни основ за продужено кршење међународне обавезе јесте сам текст резолуције 1244, а штета која настаје јесте заснована на Нацрту где се под продуженим трајањем кршења међународне обавезе наводи да кршење међународне обавезе актом међународне организације има продужени карактер и протеже се на целокупни период трајања акта, све док је он у супротности са међународном обавезом.³⁶⁾

Као што је већ наведено активности НАТО-а поводом интервенције на СРЈ 1999. године била је у супротности са међународним правом па је СРЈ предузела мере и обратила се тужбом Међународном суду правде против десет држава чланица ове организације. Пошто СРЈ није могла да тужи НАТО Међународном суду правде покушало се са тужбом према делу чланица према којима је постојао правни основ за подношење тужбе и захтевало утврђивање солидарне одговорности држава за акте међународне организације. Међународни суд правде се у овом случају огласио ненадлежним и одбацио тужбе СРЈ.³⁷⁾ Међународни суд правде је

33) Члан 103. Повеље поставља право Уједињених нација као више право, дакле изнад свих обавеза које државе имају.

34) Члан 2. тачка 4. уводи забрану претње и употребе силе против територијалног интегритета и политичке независности држава.

35) У складу са чланом 10. став 2. Нацрта правила о одговорности међународних организација где се наводи одговорност организације за кршење међународних обавеза које обавезују организацију према чланицама у складу са правилима организације.

36) Члан 12. тачка 2. Нацрта.

37) *Legality of the Use of Force, Serbia and Montenegro v. Belgium, Preliminary Objections, Judgment, ICJ Reports, 2004, str. 279, Serbia and Montenegro v. Canada, Preliminary Objections, Judgment, ICJ Reports, 2004, str. 429, Serbia and Montenegro v. France, Preliminary Objections, Judgment, ICJ Reports, 2004, str. 575, Serbia and Montenegro v. Germany,*

још 1999. године одлучио о привременим мерама на захтев СРЈ о захтеву да се одмах обустави бомбардовање, одбивши доношење такве одлуке са 12 према 3 приликом гласања. Том приликом је донео одлуку да се поступак обустави против САД³⁸⁾ и Шпаније³⁹⁾ због непостојања основа за надлежност и даље вођење поступка. У тужби СРЈ налазиле су се следеће оптужбе према десет држава чланица НАТО-а: акти усмерени против територијалног интегритета СРЈ (агресија) предузети путем бомбардовања СРЈ, обука финансирање, тренинг и планирање терористичких активности „Косовске ослободилачке војске“, напади на цивилно становништво, уништавање културно-историјских споменика, употреба касетних бомби, напад на хемијска постојења и нафтне рафинерије, убијање цивилног становништва, уништавање инсталација, мостова на међународним рекама, уништавање животне средине, употреба осиромашеног уранијума.⁴⁰⁾ Државе које су биле тужене су у својим поднесцима навеле да се не може установити солидарна одговорност организације и државе уколико она није изричито наведена у оснивачком уговору организације. Нацрт правила о одговорности међународних организација предвиђа да: „када су међународна организација и једна или више држава или међународних организација одговорне за исти међународни противправни акт, одговорност сваке државе или међународне организације се може истаћи у односу на противправни акт.“⁴¹⁾ Дакле према правилима која су формулисана на универзалном плану није искључена заједничка одговорност и државе и међународне организације, а та могућност је још конкретније подвучена у следећем правилу нацрта: „Држава која пружи помоћ међународној организацији приликом извршења међународног противправног акта од стране те организације биће међународно одговорна за

Preliminary Objections, Judgment, ICJ Reports, 2004, str. 720, Serbia and Montenegro v. Italy, Preliminary Objections, Judgment, ICJ Reports, 2004, str. 865, Serbia and Montenegro v. Netherlands, Preliminary Objections, Judgment, ICJ Reports, 2004, str. 1011, Serbia and Montenegro v. Portugal, Preliminary Objections, Judgment, ICJ Reports, 2004, str. 1160, Serbia and Montenegro v. United Kingdom, Preliminary Objections, Judgment, ICJ Reports, 2004, str. 1307.

38) Case Concerning Legality Of Use Of Force, Yugoslavia v. United States Of America, Provisional Measures, Order of 2 June 1999.

39) Case Concerning Legality Of Use Of Force, Yugoslavia v. Spain, Provisional Measures, Order of 2 June 1999.

40) Видети: Application od Federal Republic od Yugoslavia, Legality of Use of Force, 29. april 1999, International Court of Justice.

41) Видети члан 48. Нацрта.

такво поступање уколико: држава поступа са знањем да се ради о противправном акту и да би тај акт био противправан и да га је учинила и сама држава.⁴²⁾ На основу ових правила усвојених од стране Комисије за међународно право јасно је да је, у случају НАТО интервенције на СРЈ 1999. године, Међународни суд правде имао основа да води поступке против држава које су биле тужене и припише има акте који су довели до бројних у тужби наведених правила међународног права. Процењује се да је у овој интервенцији дошло до погибије преко 2500 људи и да је нанета штета СРЈ у износу од преко 100 милијарди долара. Са друге стране не треба заборавити на одговорност Уједињених нација које су затечено стање после НАТО интервенције на неки начин поново вратиле у оквире Уједињених нација усвајањем резолуције 1244 Савета безбедности.⁴³⁾ Овом резолуцијом уводи се мисија привремене управе,⁴⁴⁾ од стране Уједињених нација, на подручју Косова и Метохије. Приликом вршења власти од стране Уједињених нација дошло је до низа повреда правила међународног права, али и до омогућавања да привремени органи власти покушавају да остваре независност у погледу статуса овог подручја.

4. ЗАКЉУЧАК

Мора се закључити да су међународне организације веома различите по степену овлашћења, организованости, начину спровођења одлука, па је свака генерализација, макар она била и у виду успостављања правила о одговорности проблематична.⁴⁵⁾ Због тога су опште оцене да нацрт правила о одговорности међународних организација тешко може бити схваћен као обичајно право јер нема довољно праксе, а недостаје и свест о правној обавезности што би било неопходно. Иако су ови наводи засновани на специфичним показатељима, може се тврдити да је у

42) Видети члан 58. Нацрта.

43) Resolution 1244, Adopted by the Security Council at its 4011th meeting, on 10 June 1999.

44) „Међутим, јасно је да се код нових мировних мисија, које подразумевају привремену управу над територијом, не ради о заснивању суверених права међународне организације УН над тим подручјем већ само о привременом вршењу неких елемената власти из разлога очувања мира и безбедности. Дакле установљава се специфична јурисдикција међународне организације.“, Бојан Милисављевић, Нове мировне мисије Уједињених нација, *op. cit.*, стр. 173.

45) Овакав став заступале су неке државе приликом одговора на одредбе нацрта правила на пример Аустрија и Португал. Responsibility of International Organizations, Comments and observations received from Governments A/CN.4/636/Add.1, 2011.

међународном поретку дошло до успостављања општих правила о одговорности која су интегрални део међународног права и морају обавезивати све субјекте који функционишу у њему, дакле и међународне организације, без обзира на њихове специфичности.

Нарочито је важно установити одговорност међународних организација у посебно осетљивим питањима када оне спроводе мировне операције различитог типа – од мисија очувања мира, преко мисија изградње мира па све до принудних операција када спроводе неке оружане акције. Као негативан пример поступања међународних организација мора се подвући поступање пре свих Уједињених нација, а затим и НАТО-а у случају интервенције на СРЈ 1999. године. Нарочито је важно што из Нацрта правила о одговорности међународних организација, који је усвојен од стране Комисије за међународно право, произлази да постоје правила која прихватају могућност да државе чланице јесу одговорне за акте које је предузела међународна организација, а што Међународни суд правде није прихватио у поступцима који су вођени и који су наведени у раду. Овакав развој правних правила на универзалном плану даје основа за покретање нових поступака због активности међународних организација.

ЛИТЕРАТУРА

- Agim Behrami and Bekir Behrami v France, App, No 71412/01, Ruzhdi Sarmati v. France, Germany and Norway, App No. 78166/01, Grand Chamber Decision As to The Admissibility, 2007.
- Annacker, Claudia, „Part Two of the ILC’s Draft Articles on Stare Responsibility“, 37 *German Yearbook of International Law*, 1994.
- Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, (Bosnia and Herzegovina v. Serbia and Montenegro, Judgment of 26 February 2007, ICJ Reports 2007.
- Aust, Helmut, “Through the Prism of Diversity: the Articles on Stare Responsibility in the Light of the ILC Fragmentation Report” 49, *German Yearbook of International Law*, 2006.
- Boyle, Alan E., „State Responsibility and International Liability for Injurious Consequences of Acts not Prohibited by International Law: A Necessary Distinction?“, *International and Comparative Law Quarterly*, Vol. 39, 1/1990.
- Case Concerning Legality Of Use Of Force, Yugoslavia v. Spain, Provisional Measures, Order of 2 June 1999.
- Case Concerning Legality Of Use Of Force, Yugoslavia v. United States Of America, Provisional Measures, Order of 2 June 1999.
- Corfu Channel, Merits, Judgment, I.C.J. Reports 1949.

- Crawford, James, *The International Law Commission's Articles on State Responsibility*, Cambridge University Press, 2002.
- Crawford, James, *The ILC Articles on State Responsibility*, Cambridge, 2002.
- Crawford, James, "Revising the Draft Articles on State Responsibility", 10 *The European Journal of International Law*, 1999.
- Daugirdas, Kristina, Reputation and the Responsibility of International Organizations, *The European Journal of International Law*, Vol. 25 no. 4.
- Draft articles on the responsibility of international organizations, Yearbook of the International Law Commission, 2011, vol. II, Part Two.
- Dupuy, Pierre-Marie, The International Law of States Responsibility: Revolution or Evolution, *Michigan Yearbook of International Law*, 1989-1990.
- Factory at Chorzów, Jurisdiction, Judgment No. 8, 1927, P.C.I.J., Series A, No. 9.
- Factory at Chorzów, Jurisdiction, Judgment No. 8, 1927, P.C.I.J., Series A, No. 9, p. 21; and *ibid.*, Merits, Judgment No. 13, 1928, P.C.I.J., Series A, No. 17.
- Fry, James, *Attribution of Responsibility*, SHARES Research Paper, 2014.
- Garcia-Amador, Francisco, State Responsibility in the Light of the New Trends of International Law, *American Journal of International Law*, Vol. 49, 3/1955.
- Hessbruegge, Jan Arno, The Historical Development of the Doctrines of Attribution and Due Diligence in International Law, *N.Y.U. J. Int'l. L. & Pol.* 2003-2004.
- ICJ Reports, Case Concerning The Military and Paramilitary Activities in and Against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America), (Merits), 1986.
- ILC, Draft Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, with Commentaries Yearbook of the ILC (2001), Vol. II, Part 2.
- Interpretation of Peace Treaties with Bulgaria, Hungary and Romania, Second Phase, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 1950.
- Interpretation of the Agreement of 25 March 1951 between the WHO and Egypt, Advisory Opinion, ICJ, 1980.
- Legality of the Use by a State of Nuclear Weapons in Armed Conflict, Advisory Opinion, ICJ, 1996.
- Legality of the Use of Force, Serbia and Montenegro v. Belgium, Preliminary Objections, Judgment, ICJ Reports, 2004.
- Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America), Merits, Judgment, I.C.J. Reports 1986.
- Mustafic – Mujic v the State of the Netherlands, no. 200.020.173/01, judgment Supreme Court of the Netherlands 2013.
- Phosphates in Morocco, Judgment, 1938, P.C.I.J., Series A/B, No. 74.
- Przetacznik, Franciszek, The International Responsibility of United States for the Unauthorized Acts of their Organs, 1 *Sri Lanka J. Int'l L.* 151 1989.
- Reparation for Injuries Suffered in the Service of the United Nations, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 1949.
- Resolution 1244, Adopted by the Security Council at its 4011th meeting, on 10 June 1999.
- Responsibility of International Organizations, Comments and observations received from Governments A/CN.4/636/Add.1, 2011.
- S.S. "Wimbledon", 1923, P.C.I.J., Series A, No. 1, p. 15.

- S/1994/653, paras. 243 – 244.
- Serbia and Montenegro v. Canada, Preliminary Objections, Judgment, ICJ Reports, 2004.
- Serbia and Montenegro v. France, Preliminary Objections, Judgment, ICJ Reports, 2004.
- Serbia and Montenegro v. Germany, Preliminary Objections, Judgment, ICJ Reports, 2004.
- Serbia and Montenegro v. Italy, Preliminary Objections, Judgment, ICJ Reports, 2004.
- Serbia and Montenegro v. Netherlands, Preliminary Objections, Judgment, ICJ Reports, 2004.
- Serbia and Montenegro v. Portugal, Preliminary Objections, Judgment, ICJ Reports, 2004.
- Serbia and Montenegro v. United Kingdom, Preliminary Objections, Judgment, ICJ Reports, 2004.
- Starke, Joseph G., Imputability in International Delinquencies, *British Journal of International Law*, 19/1938.
- Yearbook of the International Law Commission, 1970, vol. II, p. 306, document A/8010/Rev.I.
- Zagel, Gudrun, “Agreements Between the European Community and One or More Member States or International Organizations: A Commentary on Art. 300 TEC”, *Law of the European Union*, 2005, Internet, https://www.researchgate.net/publication/228175891_Agreements_Between_the_European_Community_and_One_or_More_Member_States_or_International_Organizations_A_Commentary_on_Art_300_TEC.
- Ле Фир, Луј, *Међународно јавно право*, Издавачка књижарница Геце Кона, Београд, 1934.
- Милисављевић, Бојан, *Нове мировне мисије Организације Уједињених нација*, Правни факултет, Београд, 2007.
- Милисављевић, Бојан, „Приписивост као услов одговорности државе у међународном праву“, *Анали Правног факултета Универзитета у Београду*, број 2 из 2012.

Bojan M. Milisavljevic

RESPONSIBILITY OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS WITH REGARD TO THE REQUIREMENTS OF THE REPUBLIC OF SERBIA

Resume

The paper analyzes the rules on responsibility of international organizations as one of the most complex issues of international law. The analysis includes interpretation of the Draft rules on the liability

of international organizations adopted by the International Law Commission, but also the practice of the International Court of Justice, which offers concrete solutions for numerous issues. It points to the analog solutions regarding the rules on State responsibility, which have a more secure basis in international law, but also the necessity of quickly building mechanisms at the international level for the implementation of responsibility of international organizations in the current system have no locus standi before the International Court of Justice. Special attention was paid to the requirements of the Republic of Serbia in terms of responsibility of the United Nations and NATO in the event of intervention in the FRY, according to the current rules on liability existing at the level of general customary international law, and the provisions of the Draft rules on responsibility of international organizations in 2011.

Key words: responsibility of international organizations, the International Law Commission, the International Court of Justice, the intervention of NATO to the FRY

* Овај рад је примљен 25. 03. 2016. године, а прихваћен за штампу на састанку Редакције 09. 06. 2016. године.